

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

TERÖR, TERÖRİZM VE RADİKAL İSLAMCI TERÖR

*Necmettin ÖZERKMEN**

Özet

Bu çalışma temel olarak beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, terör ve terörizmin ne olduğu tanımlanmakta, anarşizmden farkı belirlenmektedir. Ayrıca bu konuda yapılan açıklama ve yaklaşımlara yer verilmektedir.

İkinci bölümde, İslamcı terörün beslendiği düşünce temelleri dile getirilmiş; bu düşünce akımlarının İslam'ın insanlığa getirdiği mesajla uyum içinde olmadığı vurgulanmıştır.

Üçüncü bölümde, İslamcı terörün batı uygarlığına, egemenliğine ve dünyadaki ekonomik ve politik uygulamalarına bir tepki olarak doğduğu belirlenmiştir.

Dördüncü bölümde terör ve terörizmin İslam dini ile bir ilişkisinin olup olmadığı; yine de bir kavramlaştırma yapılacaksa, bunun İslamî deyimini olmayacağını ama, İslamcı terör deyiminin doğru olacağı tartışılmıştır.

Beşinci olarak, “Radikal İslamcı Terör” ün dünya'da yakın zamanlar içinde meydana gelen “küreselleşme” gibi kapsamlı değişimle ilgisi bağlamalarında tespitler yapılmıştır.

Son olarak da araştırmanın genel bir değerlendirmesi yapılmış ve bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar sözcükler: Terör, Terörizm, İslamcı Terör, İslamî Terör, Radikal İslamcı Terör.

* Yrd. Doç. Dr. Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Sosyoloji Bölümü.

Abstract

The present study consists of five sections. In the first section, a description of terror and terrorism is presented and the difference between them and terrorism is highlighted. Also, studies and approaches on these issues are stated.

In the second section, currents of thought that gave rise to Islamic terror are analyzed and it is emphasized that these currents of thought to do agree with the message that Islam conveys.

In the third section, it is highlighted that Islamic terror came to existence as a reaction against western civilization, western domination, and financial and political developments in the world.

In the fourth section, it is discussed that terror and terrorism are not related with Islam and, for want of a better description, the term "Islam-related terror" should be used instead of "Islamic terror".

In the fifth section, certain analyses have been made on the relation between "Radical Islamic Terror" and "globalization" which, itself, turns out to be a thoroughly comprehensive phenomenon.

Finally, a general evaluation is made together with several suggestions.

Key words: *Terror, Terrorism, Islamic Terror, Islam-related terror, Radical Islamic Terror*

1. Giriş : Tanımlar ve Kavramsal Çerçeve

Şiddete ilişkin olarak, Terör kavramı, "Histoire de la Violence" başlıklı eserinde Fransız araştırmacı Jean-Claude Chesnais'in (1981) uluslararası polis örgütü Interpol'ün sınıflandırmasını esas alarak yaptığı şiddet türleri tipolojisinde, vatandaşların iktidara karşı uyguladığı şiddet türleri arasında terör, grevler ve ihtilallerden söz eder. Kolektif şiddetin diğer türleri ise iktidarın vatandaşlara karşı uyguladığı şiddet (devlet terörü, endüstriyel şiddet ve savaştan) söz eder (Akt:Ünsal, 1996:32). Buna göre terör her şeyden evvel şiddet olgusunun bir türüdür ve şiddet kavramı ile ilişkilidir. Ağır ya da hafif olsun her türlü şiddet eylemi bütün ceza yasalarında şiddet suçu olarak yer alır ve cezalandırılır.

Etimolojik olarak şiddet kavramı Arapça kökenli olup; sertlik, sert ve katı davranış, kaba kuvvet kulanma anlamını taşır. "Şeddat" kavramı ise sert, katı ve şiddetli demektir. "Şiddet" ise sertlik ve öfkesi ile tanınan eski ünlü Yemen Hükümdarının adıdır. İngilizce'de şiddet kavramının geniş bir kullanım alanı vardır (Hobbart, 1996:52). Fransızca da şiddet (violence); bir kişiye, güç ya da baskı uygulayarak, o kişinin isteği dışında (rızası dışında) bir şey yapmak ya da yaptırmak; şiddet uygulama eylemleri ise zorlama,

saldırı, kaba kuvvet, bedensel ya da psikolojik acı çektirme ya da işkence, vurma ve yaralama olarak tanımlanmaktadır (Ünsal, 1996:29).

Konfüçyüs'ün dediği gibi bilimsel bir çalışmaya başlarken öncelikle “adların, adlarının” tanımlanması gerekir (Watts, 1975:113). Bir çok sosyal bilimcinin terör ve terörizm kavramlarının tanımı konusunda bir uzlaşmaya varılamamış olması önemli bir sorundur. Yine de terörün bir tanımının yapılmasını ve önemini Grant Wardlaw “terörizmin kontrol altına alınmasındaki en önemli sorun bu olgunun tanımlanamamasıdır.” diyerek değerlendirmekte bulunmaktadır (Wardlaw, 1982:19). Ferrocuti'ye göre “terörizmin nisbiligi ve ex post facto doğası yüzünden bir tanım yapılamamaktadır.” (Akt: Tavlaş, 1984: 127). Diğer taraftan bu konuda araştırma yapanların konumu ve yönelimine göre değişen terör olaylarını, “meşrulaştırma ve gayri meşru kılma” (Schlesinger, 1994: 32) gayretleri de üzerinde ulaşılmış bir tanıma ulaşılmasını engellemektedir. Diğer bir ifade ile, yapılan herhangi bir eylem “bazıları için terör/terörizm, bazıları için ise kahramanlık” olmaktadır. Bu bağlamda, 1984 yılında bir kitap yazan araştırmacı Schmid, 1936 ile 1981 yılları arasında terörizmi anlatmak için 109 ayrı tanımın yapıldığını tespit etmiştir. ABD 'nin resmi belgelerinde de yarım düzine kadar farklı tanımın bulunduğu bilinmektedir (Schmid, 1986:86). Ayrıca, yapılan terör tanımları siyasi rejim sistemi gereği ülkeden ülkeye değişmekte, uluslararası alanda da ülkelerin konum ve düşünceleri değişiklik gösterdiğinden kesin bir tanıma ulaşılammamaktadır (Alpaslan, 1983). Terör ve terörizm kavramlarının herkesçe kabul edilen ortak bir tanımının yapılamamış olması nedeniyle bir çok yerli ve yabancı kaynaklarda yer alan bir çok farklı tanım ortaya konulmuştur. Ancak bu, terörün herkese ve her şarta ya da bölgeye göre değişen bir olgu olması anlamına gelmez. Diğer bir ifade ile sorun, sadece terör kavramının sınırlarının çizilmesinin zor olması ve evrensel bir tanımlamaya henüz ulaşılammamış olmasıdır (Öngün, 2001: 11).

Kökünü Latince “terrere” sözcüğünden alan terör “kavramı” “korkudan sarsıntı geçirme” ya da “korkudan dehşete düşmeye neden olma” anlamlarına gelmektedir (Wilkinson, 1974:9; Güzel, 2002). İlk kullanımına Dictionnaire de l'Aca damie Francaise'in 1789 yılı ekiminde rastlanmaktadır. Ayrıca, 1789 Fransız ihtilalinden sonra mart 1793 - Temmuz 1794 tarihleri arasında tarihçilerce “terör rejimi – rejim de la terreur” olarak nitelendirilmiştir (Laquer: 1977:6).

Türkçe'de terör karşılığı “yıldırma, korkutma” sözcükleri kullanılmaktadır (Çağlar, 1997: 119). Ancak bu korkutma, yıldırma ve tedhiş, yoğunluk olarak oldukça büyük çapta, birey ya da bireylerin ruhsal yapılarını birden bire saran korku durumunu ve şiddet halini belirtmektedir. Fransız Petit Robert sözlüğünde terör “bir toplumda bir grubun, halkın direnişini kırmak için meydana getirdiği yaygın, ortak korku” olarak

tanımlanmaktadır (Keleş ve Ünsal, 1982:2). Siyasal terimler ve örgütler sözlüğünde “kamu otoritesini ya da toplum yapısını yıkmak için girişilen korku ve yılgınlık, sarsan şiddet hareketleri” (Ansiklopedik sözlük, 1993 : 124) olarak belirtilmektedir.

Ansiklopedik sözlüklerdeki tanımlara baktığımızda terörizmin; International Encyclopedia of Social Sciences’a göre “önceden belirlenmiş hedefleri elde etmek için şiddet kullanan, şiddete baş vuran bir gurubun ya da partinin kullandığı yöntem”, Meydan Larousse’da “İhtilalci gurupların giriştiği şiddet eylemlerinin tümü, tedhişçilik, bir hükümet tarafından uygulanan şiddet rejimi ve Ana Britannica’da ise “sayısal bir hedefe ulaşmak amacıyla devlete, halka ya da bireylere karşı sistemli şiddet eylemlerine baş vurma” olarak terörizmin tanımlandığı görülmektedir (A International Encyclopedia of Social Sciences 1934 : 76; Meydan Larousse 1990 : 549; Ana Britannica, 1973: 83;).

İsrail Başbakanı Natenyahu terörizmi; “Terörizm: Batı Nasıl Kazanabilir” adlı kitabında “kasıtlı ve sistematik bir şekilde suçsuz insanları öldürme, sakat bırakma ve tehdit etmek suretiyle, siyasi sonuçlara ulaşmak için korku salma” olarak tanımlar (Natanyahu, 1986 :9). Yine 1995 yılında çıkardığı “Terörizmle Mücadele: Demokrasiler Nasıl İç ve Uluslararası Terörle Mücadele Edebilir” adlı eserinde ise Natanyahu terörizmi; “demokrasilerin içerisinde yeşeren bir hastalık” olarak görmektedir (Köni, 1996: 7).

Thornton terörü, “Normal sayılacak metotlarla siyasal davranışları etkilemeyi amaçlayan sembolik hareketler” olarak tanımlar (Thorton, 1964:73). Alexandar bu konuda, “Gerçek ya da hayali hedefleri ele geçirmek üzere geniş bir korku atmosferi oluşturmak amacıyla organize bir grubun şiddet kullanmasıdır” demektedir.Bu tanımda gerçek hedeflerin dışında hayali hedeflerden söz ederek farklı bir yaklaşım kaydeder (Alexandar, 1979:11). Mackey ise terör çalışmasında “Bir politik hedefi elde etmek için gayri meşru olarak şiddet kullanma” olarak tanımlar (Mackey, 1997:8). Bu tanımda farklı olan “meşru-gayri meşru” ayrımıdır.Dolayısıyla terörizmde kullanılan şiddet “gayri meşru” şiddet olarak nitelendirilmektedir. Johnson, “Terörizm her çeşit siyasi eyleme karşı bilinçli ve soğukkanlı şiddet gösterisi ve şiddet kullanımıdır” der.Buna göre siyasi sürecin yerine kullanılmasından ötürü de terörizm genellikle totaliter rejimler kurmaya yöneliktir (Johnson, 1980:15).

Ülkemiz bağlamında bu konuda araştırmacı, yazar ve düşünürlerde kendilerine göre terör tanımları yapmışlardır.Örneğin, Dönmezer, “şiddetin, sosyal, ulusal, ırki, dinsel fesat çıkarıcı ve diğer maksatlarla ve sosyal sınıfla arasında çatışma ve savaşı tahrik etmek üzere planlı ve hukuk dışı olarak kullanılması” olarak bir tanım yapmaktadır (Dönmezer, 1977). Ergil, terörizmi “dehşet salmak için girişilen seçilmiş ve planlı eylem ve/veya

eylem tehdidi” biçiminde tanımlar (Ergil, 1997:210). Ayrıca, Gani, “düşman, tarafsız yabancı toplumlar ve dost grupları tesir altına almak, sindirmek ve kendi saflarına çekmek maksadıyla illegal örgütlerce icra edilen, öldürme, tahrip, sabotaj, kaçırma, soygun ve benzeri planlı, kasıtlı faaliyetlere” şeklinde tanımlar (Gani, 1976:63).

Kodaman, terörü hukuk açısından, her şeyden evvel adi bir suç olarak; askeri ve stratejik açıdan: ilan edilmemiş örtülü bir savaş aracı olarak; siyasi açıdan da: bir ideoloji olarak algılamaktadır. Ona göre terör, “yalnız başına ne suçtur ne savaştır ne ideolojidir ne de delilik ve çılgınlıktır”. Fakat, bu saydıklarımızın hepsini içine alan; ayrı ayrı birbirine benzemeyen karmaşık bir olaydır. Özetle çağımıza özgü bir hastalıktır” şeklinde değerlendirir (Kodaman, 1985:3).

Ülkemizde 12.04.1991 tarihinde kabul edilen 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanununun Terör Tanımı Başlığı Altında 1.nci maddesinde ise terör; (Korkmaz, 1999 :13) “Baskı, Cebir ve Şiddet, korkutma, yıldırma, sindirme veya tehdit yöntemlerinden biriyle Anayasada belirtilen Cumhuriyetin temel niteliklerini, siyasi, hukuki, sosyal, laik, ekonomik düzenini değiştirmek, Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğünü bozmak, Türk Devletinin ve Cumhuriyetinin varlığını tehlikeye düşürmek, Devletin otoritesini zaafa uğratmak ve yıkmak veya ele geçirmek, temel hak ve hürriyetleri yok etmek, devletin iç ve dış güvenliğini, kamu düzenini veya genel sağlığını bozmak amacıyla bir örgüte mensup kişi veya kişiler tarafından girişilecek her türlü eylemdir” biçiminde tanımlanmaktadır (TMK:12.04.1991).

Yukarıda belirtilen tanımları genişletmek ve daha çok tanımlar yapmak mümkündür. Ancak, sonuç olarak yapılan bu tanımlar sonucunda, başlangıçtan günümüze bütün tarih boyunca yapılmış terör hareketlerini içine alacak bir terör tanımı yapmanın olanaksız olduğunu; bütün bu terör ve terörizm tanımlarından ortak noktanın şiddet ögesi ve şiddet kullanımı olduğu görülmektedir. Bütün bu tanımlama ve açıklamalardan sonra, terör ve terörizmin ne olup olmadığı konusunda bazı yanlış yorumlara ve anlamlara neden olan durumları açıklamak yararlı olacaktır. Buna göre terörizm kavramının sonundaki “izm” eki nedeniyle terörizmin başlı başına bir doktrin ya da ideoloji olduğu yolunda iddialar ya da kanaatler ortaya çıkmaktadır. Halbuki bu anlayış yanlıştır, çünkü terörizm en genel anlamda bir hareket tarzı yada yöntemdir. Diğer bir söyleyişle, şiddetin genel olarak siyasal ve ideolojik amaçlarla, kişiler ya da gruplar tarafından, gizli bir örgütlenmeyle bir iç veya dış desteğe dayalı olarak; kitleler üzerinde bir korku atmosferi oluşturmak, sosyal sınıflar arasında muhalifleri ve şiddete engel olanları sindirmek, yok etmek, kitlelerde yalnız kaldıkları düşüncesini oluşturmak, yine onlara belirli düşünce kalıplarını zorla kabul ettirmek

biçiminde sembol ve tanım yönleri de düşünülerek gerçekleştirilen bir süreç olarak karşımıza çıktığı anlaşılmaktadır (Korkmaz, 1999:13).

Dönmezer'e göre ise, "Tedhişçilik bir doktrin değildir, ama bir eylem biçimidir. Bir tür strateji, ya da amaca götürmek için kullanılan bir araçtır" diyerek bu duruma dikkat çekmektedir. Sosyolog Bozdemir ise, "Terörizm, toplumu korkutmak ve yıldırım için şiddet kullanmayı yöntem olarak benimseyen bir stratejidir" biçiminde açıklama getirmektedir (Dönmezer, 1972:20; Bozdemir, 1982:526).

Terörizm konusundaki yanlış bir anlayış da, terörizmin sadece belli ideolojilerde ve siyasî görüşlerde bulunan bir yöntem olarak görülmesidir. Örneğin, hem sağ hem sol, hem de dini gruplar tarafından yada örgütlerce amaca ulaşmak için kullanılan bir yöntemdir.

Terörizm kavramıyla anarşizm kavramının eş tutulması da başka bir yanlış anlamadır. Halbuki, anarşi sözcüğü "kuralsızlık, başsızlık" anlamına gelen "anarchos" kavramından türetilmiştir. Siyaset bilimci Daver'in belirttiği gibi anarşizm: "Devleti, Hükümeti, Özel mülkiyeti, Dini, Aileyi; yani örgütlü bütün kurumları bir bela, kötülük ve sömürü aracı olarak gören ve bunların kişi özgürlüklerini engellediği gerekçesi ile tamamen ortadan kaldırmasını isteyen bir doktrindir" (Daver, 1969:18). Aksine terörizm ise bir strateji ve yöntemdir, ama doktrin değildir. Ayrıca, anarşistler, (Arvon, 1979) kişilerin özgürleştirilmesi için her türlü otoriteye ve kuruma saldırılmasına ve yok edilmesine inanmaktadırlar.

Yukarıdaki açıklamalar ışığında, anarşi daha çok teröre ortam hazırlayan, istikrarsızlığın ve bunalımın hazırlayıcısı ve destekleyicisidir. Diğer bir deyişle anarşi, kaotik ortamı hazırlar ve terör anarşiye bağlıdır. Örneğin, ekonomik, siyasal ve sosyal bunalım durumları ama ulusal ve bölgesel ama uluslararası teröre zemin hazırlar. Böylece terör, anarşinin oluşturduğu boşluklardan, bunalımın yarattığı zafiyetten yararlanır. Buna göre, terör anarşinin doğal bir sonucudur (İlhan, 1998:8).

Terör ve terörizm konusu ile ilgili olarak, terörizmin özünde taşıdığı şiddetin ceza hukuku ve kriminolojinin konusu olan adı şiddetten farklı niteliklere sahip olduğu söylenebilir. Şöyle ki, alelade bir katil öldürmeye yöneldiği bir kişiyi onun ölmesini istediği için öldürür ve sadece kimi öldürmeyi düşünüyorsa onu hedef alır. Halbuki, bir terörist için insanların ölü ya da sağ olması sorun olmasa da öldürür. Diğer bir deyişle terörist için cinayet ya da adam öldürmek amaç değil araç görevi görür. Bu eylem teröristin sesini duyurmasına aracılık eder, vasıta olur. Teröristin yaptığı eylem, toplumda korku ve dehşet duygusunun doğmasına ve yayılmasına yol açar. Diğer bir deyişle, terörist işlediği cinayetlerle amaçlarına erişebileceği yolu açmak ister. Ayrıca eylemini yaparken hedef gözetmez ya da belli önceden planlanmış şahıs ya da şahısları hedef almaz. Öldürülen insanlar

tesadüfen teröristin hedefi olmuşlardır ve önceden de tanışıklıkları ya da karşılıklı bir husumet de yoktur. Bu bakımdan adi adam öldürme ile terör eylemiyle adam öldürme eylemi sonucu bakımından aynı, amaçları bakımından farklıdır (Fromkin, 1975:693). Diğer taraftan, terörist eylem (terör ve terörizm) akılsız, beyinsiz kör bir şiddet olarak tasvir edilir, oysa bu eylemler tamamen organize ve amaçsaldır (Jenkins, 1975:158). Diğer bir deyişle, teröristlerin yapmış oldukları eylemler ve cinayetlerin kendi acılarından bir mantığı vardır.

Teorik olarak bir çok kişiyi öldürmelerine rağmen, teröristlerin amacı kitle katliamı değildir. Teröristlerin amacı ve isteği kitlelerin kendilerini seyretmelerini, dinlemelerini ve eylemlerinden etkilenmelerini sağlamaktır. Bu nedenle, terörizmdaki şiddet rast gele ve akılsızca değil, aksine bilinçli ve belirli amaçlara yönelik planlı, hesaplı bir şiddettir.

2- İslamcı Terör'ün Düşünce Temelleri, Tarihsel Arka Plan

El Kaide Hizbullah terörünün ardından İslam tarihindeki terör akımlarıyla ilgili uzmanlar bu konuda farklı yaklaşımlar sergilemektedirler. Kimisi İslamın terörü destekleyecek prensipler barındırdığından söz ederlerken; kimileri de Hasan el-Benna, Seyyit Kutup, Ebu'l Alael-Mevdudi, Hasan Turabi gibi İslam ulemasının düşüncelerinin, günümüzdeki teröre fikir babalığı yaptığını savunmaktadırlar. Ayrıca, bu kimseler El Kaide'nin Selefi ve Vahhabi mezhepleri mensubu olduğundan hareketle bu tehlikeli gidişe dikkat çekmektedirler. Gerçekten İslam coğrafyasında ve özelde Türkiye'de adı geçen isimler bu kadar etkilimi? İslam tarihinde, terörizm diye nitelendirebileceğimiz ne tür akımlar var? Geniş inanan Müslüman kitlenin bu marjinal gruplara karşı tavrı nasıl olmuştur? Hakan Güven, bu düşünce akımlarını dört başlık altında topluyor; Haşhaşiler, Hariciler, Batıniyye ve Selefilik (Güven,2003:38-39).

Haşhaşiler: Hasan Sabbah'ın kurduğu şiddet uygulayan bir teşkilattır. Selçuklular döneminde, bir tür intihar eylemi tekniği ile bir çok devlet adamına suikast düzenlemişlerdir. Açıkta savaşmak yerine suikast düzenleme yöntemini benimsemişlerdir. Haşhaşilerin en önemli özelliği gizli cemiyet biçiminde örgütlenmiş olmalarıdır. Liderlerine mutlak suretle itaat göstermek, emredilen her şeyi yerine getirmek esastır. Militan müritler: canları pahasına adam öldürme görevini alan bu kişilere unutkanlık, sarhoşluk veren içkiler içiriliyor, bir tür hipnoz haline getiriliyorlar ve yapacakları eylem karşılığında cennet vadediliyor (Güven,2003:38-39).

Hariciler, sert mizaçlı, kendilerine mensup olmayan Müslümanlara karşı merhametsiz kimselerdir. Bu nedenle, haşin, asi ve çevrelerine uyum sağlayamayan insan tipinin simgesi olarak görülmüşlerdir. İslam'ın kültürel ve siyasi yapıda meydana getirdiği muazzam değişikliklere göçebe kültürle

yetişmiş bedevi insan yapısının uyum sağlayamaması bir takım patlamalara neden olmuştur. Haricilere göre, Kuran-ı Kerim kesin bir kanun olup tevil ve tefsire ihtiyaç göstermeksizin lafzi manasıyla değişmez bir biçimde hem itikadi hem de ameli hayat için uyulması gereken tek nizamdır. Dinin emirlerini yerine getirmeyen ve yasaklardan kaçmayan kimse harici'lere göre kafir sayılır. Diğer bir ifade ile, günah ile küfrün ayrı kavramlar olduğunu anlayamamışlardır. Hz. Osman'ın şehit edilmesi siyasi ve toplumsal patlamaların en önemlisidir. İslam tarihindeki sert radikal akımların başlangıcı kabul edilir.

Batniyye : Nasların zahiri (görünür) manalarını kabul etmeyen, gerçek anlamları ancak Tanrı ile ilişki kurabilen "masum imam"ın bilebileceği temel görüşünü savunan aşırı (fanatik) fırkaların adıdır. İslamın temel hükümlerini bütün Müslümanların anlayışından farklı yorumlayarak inkar sınırına kadar götüren itikadi farkların yanında son derece gizli bir şekilde teşkilatlanmış örgütler aracılığıyla merkezi otoriteye karşı girişilmiş isyan eylemlerinin başını çeken siyasi gruplara verilen ortak addır. Ehl-i Sünnet ve Mutezile alimlerine göre Batniyye'nin menşei Mecusilik, Sufilik, Yahudilik gibi eski din ve kültürlerdir. Batniyye bunların karışımından oluşmuş İslam dışı bir inanç, hatta ayrı bir dindir. Batniye XII. yüzyıldan itibaren siyasi etkisini kaybetse de fikir ve itikadi etkisini sürdürmüş, mutedil (ılımlı) çizgideki bazı mutasavvıflar üzerinde (Hurufilik, Bektaşilik ve Revşeniyye) etkili olmuş, Şii mezheplerinden Dürziliğe, Nusayriliğe ve Babailiğe etki ederek bir anlamda varlığını sürdürmüştür. Bütün gizli ve yasadışı muhalif toplumsal örgütlerin örgüt modelinin ilk örnekleri olmak bakımından da önemlidir. Örneğin, tarihte Batıni tarikatleri, günümüz sol ve sağ terör örgütleri, İslamcı terör örgütleri gibi.

Selefilik: Dar anlamda Kur'an ve Hz. Peygamber'e geri dönmek anlamında kullanılsa da geniş anlamda te'vil ve yorumu reddederek İslamî birikimleri yok sayan bir akım olarak karşımıza çıkar. Buna göre te'vil ancak Kur'an üzerinden yapılabilir. Selefiyye, mantık ve akıl yöntemlerinin İslam'a göre Yunan düşüncesinin etkisiyle sonradan sokulduğunu iddia eder. Sahabe ve Tabii'nin bu yöntemleri bilmediğini ve kullanılmadığını ileri sürer. Bu nedenle, Mutezile mezhebi ve diğer mezheplerin aksine, mantiki münakaşa (cedel) ve akıl yürütme metodunu kullanmayıp akidenin esaslarını sadece kitap (Kuran) ve Sünnetten hareketle tespit ve tayin etmenin gerekliliğini savunur (Güven, 2003: 38-39).

Dikkat edilirse, bu tür marjinal grupların şiddete başvurmuş, suikastler düzenlenmiş ya da bir sapmayı, uyumsuzluğu, aykırılığı içinde taşıdıklarını; yaygın bir kabul görmediklerini söyleyebiliriz. Bugünkü uzantılarına baktığımızda ise aşağı yukarı aynı sapmalarla beraber, dini siyasallaştırdıklarını, amaçlarına ulaşmak için dini ideolojikleştirip araçsallaştırdıklarını, yaptıkları eylemin kabul görmesi için de dini arkalarına

aldıklarını ve eylemlerini hak adına, din adına, Allah adına yaptıklarını söyleyerek eylemlerini kutsallaştırdıklarını ve meşruiyet zemini için de dine dayandıklarını görebiliriz.

3. Radikal Dinci Terör Mü, İslamî Terör Mü?

Terör olaylarının son günlerde yeniden gündemimize girmesi birçok kavramsal karışıklığı da beraberinde getirdi. Özellikle kimileri “İslamcı terör” ibaresinin ne ölçüde yerinde bir belirleme olduğu hakkında fikir yürütürken, kimileri bu son eylemler konusunda İslamı tezkiye etmeye çalışıyor, bazıları da bu eylemlerin adının ille de “İslamî terör” olması konusunda diyor. Erdoğan’a göre bu tartışmanın önemi: dindarların İslamın adının “terör” sözcüğü ile belirlenmesini istemiyor. Onlar aslında İslamî toplumsal – siyasal tasavvurun ve bu arada İslam adına ileri sürülmesi mümkün siyasal taleplerin meşruluk kaybının uğramasını önlemeye çalışıyorlar. Çünkü El Kaide ve benzeri örgütlerin eylemlerinden hareketle üretilen “İslamî” ya da “İslamcı” terör kavramı Batı dünyasında olduğu gibi ülkemizde de yaygın kabul görürse, bu Türkiye’deki genel dini – İslamî söylemin olduğu kadar İslamî siyasal taleplerin de kategorik olarak gayri meşrulaştırılması yönündeki eğilimin güçlenmesine yol açacaktır. (Erdoğan, 2003). Bu bağlamda dindar çevrelerin “İslamî terör” kavramına direnç göstermeleri hem normal hem meşrudur ama, bu olayları yapanlar hem Müslüman hem de terörist. Öyleyse dindarların, her şeyden evvel, İslam adına içlerinde hiçbir ukde kalmadan kınamaları gerekir.

Baboğlu’na göre “İslamî terör” kavramı yanlıştır, çünkü “İslamî” kavramı İslamla ilgili olana, İslama özgü olana gönderme yapmaktadır. Yani İslam’ın “vahiy” temeline, sanatına, tarihine, yüzlerce yıllık fikir ve kelam geleneğine, felsefesine, dünya görüşüne ve genel kültürüne gönderme yapmakta; terörün kaynağının bizzat İslam dininin kendisi olduğu yolunda imalar anlamlar üretmektedir. Diğer bir deyişle, “İslamî terör” diye bir şey olamaz ya da İslam’a özgü bir terör olamaz. Ayrıca, terör ile şiddet kültürünü birbirine karıştırmamak gerekir ve terörün toplumsal geleneklerle bağı çok zayıf siyasal bir “araç” tır. Bu nedenle de “İslamî terör” yanlış ama “İslamcı terör” kavramı nispeten doğrudur. Doğrudur, çünkü “İslamcı” tanımı açık bir siyasal kimlik ve hedefi belirtir. Ayrıca, İslamcılık yakın tarihte kendine vücut bulmuş bir siyasal akımdır. Dini geleneğe yaslanmaktan çok dini siyasallaştıran bir ideolojiye dayanır. (Baboğlu, 2003).

Terör bağlamında, eğer bazı insanlar “İslamcı” ideolojiye bağlı olarak amaçları uğruna rasgele insanların ölmesine yol açan bombalar patlatıyorlarsa, bunu “İslamcı terör” demek yanlış olmaz. Bu ifade ile söylenen şey dini kimliklerinden çok siyasal kimliklere gönderme yapılmış

olur. Diğer bir deyişle, dini inançlarımız, hassasiyetlerimiz başka, somut gerçekler başka şeydir. Her şeyden önce terör nerden ve nasıl ve kimden gelirse gelsin, bu eylemin alçakça ve yıkıcı bir eylem olduğunu kabul etmeliyiz. Bu bir devletten, etnik kimlikten, siyasal kimlikten ya da bir din-inanç adına yapılıyor olsun adını doğru koymalıyız. Örneğin, ABD devlet terörü, İsrail terörü, El Kaide terörü, Hizbullah terörü gibi.

Sönmez'e göre, adına "İslamî" denilen terörün arkasında, ilkel sömürgecilikten beri süre gelen nefret ve öfke vardır. Batı ile çatışma, 1980'ler ve 1990'lar öncesinde "Sosyalizm ve Arap milliyetçiliği" formatında sürdürüldü, fakat bu formatlar dünya ölçeğinde egemenliğini yitirip çökünce Ortadoğu yorumlu bir İslam formatı üretilerek öne çıkarıldı. Filistin, Afganistan, Bosna ve Çeçenistan'da yaşananlar bu yeni formatın örnekleridir. (Sönmez, 2003).

Yaşanmakta olan çatışmayı, gerilimi "İslam-Batı" çatışması diye nitelemek en büyük yanlış ve tuzaktır. Dünyadaki güç dengesinin Batının lehine geliştiği, gelişmiş-azgelişmiş ülkeler arasındaki uçurum yada kuzey-güney farklılaşmasını, dünya pastasından alınan payın insafsız ölçülere varışını, haksız müdahale ve insan hakları ihlallerini maskelemek için üretilmiş "Medeniyetler Çatışması" denen uyduruk, ısmarlama terörün doğrulanması anlamına gelir. İslam dünyasından türemiş marjinal örgütlerin mamulü olarak ortaya çıkan terörü, dünyada tek terör türü gibi göstermek ve bunu İslam'a mal etmek en çok Batının, ABD'nin işine yarar. Halbuki , ABD, İsrail başta olmak üzere devlet terörü ile sarsılan dünya, yine küreselleşmenin yarattığı eşitsizliklere terörle yanıt veren bir dizi Hristiyan, Budist ya da Ateist örgütün mamulü terör olayları yaşanıyor.

Alkan İslamî terör kavramı konusundaki görüşü, biz her şeye İslamî bir ad takıp, dini bir renk vermeye kalkarsak, "Ben İslam adına cihat yapıyorum" diyen teröristler, 11 Eylül cehennemini gerçekleştirdiklerinde, elin oğlunun, "yok canım, sen İslamî terörist değilsin, İslam teröre izin vermez" demesini bekleyemeyiz. Doğal ki ne adına yapılmışsa eylem o ad altında anılacaktır (Alkan, 2003).

4. Batıya Tepki Olarak İslamî Terörün Yükselişi

Din olgusu, ilk çıkış noktasındaki safiyetinden ve amaçlarından zamanla çeşitli algılayış yorumlayış ve yaşayış tarzlarındaki farklılıklardan dolayı bir takım mezheplere, hiziplere ve sapmaları da beraberinde getirmiştir. Bölgesel, kültürel, geleneksel, etnik kimlik farkları gibi nedenlerle, İslam'ı farklı algılayan ve yorumlayan radikal anlayış, yorum ve hareketler her dinin içinde bulunmaktadır. Özellikle radikal gruplar gerek dünya ölçeğindeki konjunktürel durumlara gerekse kendi toplumları içindeki konumlarından rahatsız olarak toplumsal muhalefetlerini reaksiyonel bir

biçimde, bazıları eylem planında, bazıları da düşünce planında faaliyetlerle gösteririler.

Küreselleşmenin olumsuz sonuçlar, bölgesel çatışmaların (örneğin, İsrail – Filistin ve Hindistan – Pakistan arasındaki Keşmir sorunları) sona erdirilememesi giderek zenginleştiği düşünülen Batı'ya ulaşamama hüsrani, tarihi travmalar, kendi toplumlarının dönüşmemesi, daha adil ve yaşanabilir bir demokratik düzenin kurulmaması gibi iç ve dış etkenler bazı alt grupları, gençleri giderek radikal çözümler aramaya itmiştir. Bu nedenle de, umutsuzlaşan “sessiz” İslamcılar, yaşadıkları mevcut sistemle ve uluslar arası düzenle işbirliği yapmaya yanaşmamış ve dolayısıyla öfkelerini örgütlemişlerdir. Seslerini dünyaya çok çarpıcı bir biçimde duyurmaya karar vermişler. Usame Bin Ladin'in El Kaide örgütü de bu durumu iyi planlamış bir projeye dönüştürerek güçlü bir uluslararası terör örgütü yaratmıştır. Bu durumda yani güvenlik yaklaşımının üzerinde durması gereken şey: Ortadoğu ve Asya gibi kıt kaynaklar içinde rekabet eden insan sayısının arttığı bu bölgelerde yaşanan ve algılanan yoksulluk eşitsizlik ve adaletsizliklerin patlamalara dönüşeceği, bu olası patlamaların küreselleşen sistemde, kendi yerel konumunu aşarak diğer bölgelere yayılacağıdır. (www.bianet.ag)

Aslında İslamî terör, militan İslam gibi kavramlar daha çok 1980'li yıllardan sonra, ve özellikle de soğuk savaş'ın sona ermesiyle dünya siyasi literatürüne giren kavramlardır. Fakat özellikle 11 eylül 2001 olayından sonra bu kavramlar üzerine yapılan vurgular, Müslüman kimliğinin terör kavramı ile özdeşleştirilmesini doğurdu. Emperyalist – hegomonik güçlere bir düşman öteki gerekiyordu, o da bulunmuştu. Komünizm çöktüğüne göre Sovyetler artık düşman öteki olmaktan çıkmıştı. Bu bağlamda yeni öteki, İslamdı; İslam eşittir terörizm; terörizm eşittir Müslüman; daha çok da Arap eşittir terörist denklemi kuruldu. Bu anlayışın yerleşmesinde çağdaş oryantalistlerin katkısı da büyüktür. Oryantalist gelenekte var olan doğu ile ilgili önyargılar ve emperyal güce yol gösteren ve onun tahakkümünü meşrulaştırmaya yönelik bilgi akışı ve akademik alt yapı hazırlama tutumu günümüz modern oryantalizminde de sürdürülmektedir. Örneğin, Ortadoğu'daki herhangi bir çatışma ya da İslamî terör olayından söz ederken camide namaz kılan insanların görüntülerinin, yada ezan seslerinin görsel medyaya taşınması bu denklemi dünya kamuoyu nezdinde güçlendiren öğeler olmuştur. Uzun yıllar bölgede devam eden çatışmalar yanında Hamas, Hizbullah gibi İslamcı terör örgütlerinin intihar saldırılarının sürekli Batılı basın – yayın kuruluşlarının gündeminde olması bu argümanın kabul görmesini sağlamıştır (Seydi, 2003:5).

İslamcı hareketler 1990'lı yılların başlarında düşüşe geçmiş ve somut bir toplumsal ve siyasi proje sunamadıkları için adaletli bir sistem kuracaklarına inanan İslamcı gençleri hüsrana uğratmışlardır. Mısır ve

Tunus gibi bir çok Müslüman ülkede hükümetlerin İslamcıları sindirmek için izlediği siyaset, İslamcı grupları mevcut sistemin kanunları ve ilkeleri ile uyumlu hareket etmeye zorlamıştır. Bazı gruplar siyasi arenadan çekilirken, sivil toplum içindeki etkinliklerini artırdılar ve ekonomik alandaki yatırımlara hız verdiler. Böylece mevcut burjuva sınıflarına paralel bir burjuvazi ve yeni aydın sınıfı yaratabildiler. Diğer gruplar ise, çok daha radikal ve militan bir anlayışı benimseyerek yer altına çekildiler ve uluslar arası İslamcı dayanışmayı güçlendirdiler. Bu gruplar, kentteki yoksul gençlerin ve proleterleşen aydınların ve orta sınıf mensuplarının ezilmişliğinin farkındaydılar. Zaten bu nedenle İslamcı hareket, 1980’li yıllarda kırsal ve taşralı kökenini aşarak, yeni kentleşen genç orta sınıflardan, düzenle bütünleşemeyen aydınlardan, yoksullaşan orta sınıflardan ve hükümetler ile sorunu olan hoşnutsuz gruplardan destek bulmaya başlamıştır.

Ortadoğu uzmanı ünlü tarihçi Bernard Lewis, “İslam’ın krizi” adlı son kitabında, anımsattığına göre “bu suçları işleyenler bunu Allah adına Peygamber adına ve Kuran adına yaptıklarını söylediklerinde aynı zamanda bir Müslüman açısından büyük bir günah işlemiş olurlar. Bu bağlamda yapılacak olan şey, “İslamî terör lafı kanımıza dokunuyor” demek yerine din adına terör yoluna başvuranları kınamak, teşhir etmek, örgütlerini dağıtmak, kendilerini adalete teslim etmek ve bu biçimde İslamîyet ile terörü birbirinden ayırmak gerekir (Aşık, 2003).

Afganistan cihadı uzmanı Dr. Süleyman Doğan’a göre, Amerika’nın Ortadoğu’daki sorunlarına karşı bugünkü tavrını sürdürmesi halinde, El Kaide’ye sempati duyan kitlelere yenilerinin katılması kaçınılmaz gözüküyor. Çünkü yıllardır ezildiğini düşünen ve Batı’ya karşı kendini yenik hisseden Müslüman kitle arasında Usame Bin Ladin’i nefretle ananlar olduğu kadar, “zalime başkaldıran ve mazlumu koruyan bir İslam kahramanı” olarak görenlerin varlığı da gözden kaçırılmaması gereken bir gerçeklik. Bugün artık 11 Eylül sonrası Amerika’nın karşısında olan bir çok radikal silahlı grup, El Kaide’nin liderliğini kabul etmiş durumda. Ayrıca, bu örgüt kendi elinin uzanamadığı coğrafyalara, taşeron durumdaki silahlı radikal gruplar aracılığıyla rahatça uzanabilmektedir.. Piramidin tepesinde El Kaide’nin bulunduğu bu örgütler arasında, yoğun bir ilişki ve haberleşme ağı da mevcuttur (Doğan, 2003: 15-16).

Türkiye’yi hedef seçmesinin nedeni, El Kaide’nin Amerika ve İngiliz ittifaklarının destek verdiğini düşündüğü Pakistan, Suudi Arabistan ve Türkiye’yi eylem listesine aldığı bilinen bir gerçektir. Diğer bir deyişle, Türkiye ABD ile işbirliği içinde görülmektedir. Hatta bu nedenle, Pakistan’da bir gecede 27 benzin istasyonu – ki bunlar Amerikan ve İngiliz sermayeli idi- bombalanmıştır. (Doğan, 2003: 16).

Sorunu kafa yapısı ve ideoloji olarak değerlendirirsek, dini ideoloji haline getirirseniz onun kutsiyetine zarar verirsiniz. Dini fanatizm, en tehlikeli fanatizmdir. İnsanlar din adına fanatikleştikleri anda kimseyi gözleri görmez olur. İnsanları öldürmeyi kutsal bir görev olarak sayarlar. El Kaide zihniyetinde bu vardır. Yani, ya benim yanımda ya da benim karşımda mantığıyla hareket etmektedirler. Türkiye’de de bu zihniyeti paylaştan İslamcı ya da İslam adına hareket eden terör örgütleri vardır ve her yerde organize çalışmaktadırlar. (Doğan, 2003:16)

5- Dünyada Yakın Zaman İçinde Değişmeler ve Radikal İslamcı Terör

1980’den sonra bilişim teknolojilerindeki olağanüstü gelişmeler, bilgisayar ve internetin devreye girmesi, iletişimin sınır tanımaz hızı, televizyonun kitleler üzerindeki etkisi, dünya ölçeğinde para, mal ve hizmetlerin serbest dolaşımı gibi baş döndürücü gelişmeler, dünya için yeni bir çağın habercisi olmuştur. Bu çağa herkesin bildiği gibi “enformasyon devrimi” denildi. Bütün bu hızlı değişim ve gelişmenin temelinde kapitalist üretim sisteminin bunalımı sonucu, bu bunalımı atlatmak için yeni pazarlara duyduğu gereksinim olduğu söylenebilir.

Yeni pazarlara ulaşmak için de dünyadaki egemenlik yapısının, ikili güç dengesinin aşılması gerektiriyordu. Gerek iç dinamikler gerekse dış dinamiklerin zoruyla sosyo-politik bir alternatif olan Sosyalizm, Sovyetler birliğinin dağılması sonucu alternatif olmaktan çıkmış, yeni bir dünya düzeni kurulmaya başlanmıştır. (Wallerstein, 1996)

Marx’ın da belirttiği gibi finans kapital belli ellerde toplanmış ama sadece bununla da kalmayarak uluslar arası olma niteliği değişmiş, uluslarüstü bir nitelik kazanmıştır. Üretim’in bileşenleri değişmiş, emek-yoğun üretim azalırken, sermaye ve teknoloji yoğun üretim egemen hale gelmiştir. Dünya ölçeğinde serbest piyasa ekonomisi kuralları içinde sermaye (para) küreselleşmiş, ama emek yerelleşmiştir. Ulus devlet’lerin egemenlikleri aşınmış; özelleştirme artmış; buna karşılık istihdam daralmış, işsizlik, yoksulluk ve açlık dünyanın en önemli sorunu haline gelmiştir. (Özerkmen, 2003)

Küreselleşme ile üretim biçimi, üretim ilişkileri, iş bölümü ve tüketim kalıpları değişmiş; yerel Pazarlar dünya Pazarlarına açılmış, Fordist üretim biçimi esnek üretime dönüşmüş, istihdam yapısı ve bileşenleri değişmiş, sermaye en ucuz emeğin ve en ucuz maliyetin olduğu bir ülkede üretimini yapabilir hale gelmiştir. (Keyder: 2003) Artık, sermayenin sınır tanımaz üstünlüğü hem uluslar arasında rekabeti, hem de dünya ölçeğindeki iş gücünü birbirleriyle rekabete sürüklemekte, bu da emeğin pazarlık gücünü kırmakta, sendikaları güçsüzleştirmektedir. Dünya ölçeğindeki iş bölümü ve uluslar arası işgücü piyasaları oluşmuş, esnek üretimle beraber emeğin toplu

direniş ve toplu pazarlık imkanı ortadan kalkmış; sömürülen, işsiz, yoksul, aç kitleler kurtuluşu örgütlenmede değil dini değerlerde aramaya başlamışlardır.

1960-1980 arası az gelişmiş yada üçüncü dünya ülkelerinin sosyo ekonomik sorunları ve çözüm reçeteleri "sınıf ya da ulus" düzeyindeyken ve siyaset kültürü kitleselken; küreselleşme ile beraber Huntington'ın tezleri doğrultusunda çelişki artık medeniyetler çelişkisi olarak görülmeye başlanmıştır. Tam da bu noktada, klasik yaklaşımların çok dışından, "İslam fundamentalizmi, modern İslam'ın yeni bir olgusu olarak" İran İslam devrimi" ile simgeleşmiştir. Dünya ölçeğinde, ezilme ve sömürülmeyi mevcut ekonomi - politikalarla çözemeyen az gelişmiş yada üçüncü dünya ülkeleri, çözümünü dini değerlerde arama yoluna gittiler. Bu tepkinin anlamı, ne geleneğin yeniden canlandırılması ne de dine dönüştür; bu aslında modern olana, kapitalist olana bir reaksiyondur. Aynı zamanda, modern olan Hristiyan kapitalist ülkeler, modernin dışına düşen ülkeler, çoğunluğu "İslam" olan ülkelerdir. (Göle, 2000). Kendi iç dinamikleri sonucu kapitalizme geçemeyen ya da modernleşemeyen, kapitalizm ile bütünleşme sürecinde müdahalelere maruz kalan az gelişmiş ülkeler, gelişmiş Hristiyan batı karşısında sömürge ve bağımlı durumdaydılar. Dış etkenlerin yıkıcı gücü, gelişimin handikapı olup "çarpık yeni" ile geleneksel eski sürekli bir çatışma halinde bulunmaktadır. Bağımlılık zincirini bir türlü kıramayan üçüncü dünya ülkeleri insanları, yaşadıkları hoşnutsuzluk ve huzursuzluğu modern kapitalist dünya sistemine yöneltmeye başladılar. Ancak, ne işçi sınıfı ideolojisi, ne burjuva ideolojisi bu ülkenin kültürlerine uygundu - çareyi geçmişte kendilerinde var olanda aradılar ve geçmişteki din adına savaş "cihad" yeniden canlandırıldı. Diğer bir söyleyişle, çare İslam'dı, onun adına terördü, ölmek ve öldürmek. Bir kültürün, inancın ideolojikleştirilmesi (siyasallaştırma) ve modern - seküler ideolojilere bir reaksiyon olarak İslam fundamentalizmi doğdu, İslam ülkelerine hızla yayılarak özellikle marjinal kesimleri sardı, bir kurtuluş kodu olarak algılandı.

Günümüzde, modernliğe bir tepki olarak ortaya çıkan, büyüyüp yayılan İslamcılık, dini motivasyon içeren bir toplumsal hareket niteliği kazanmıştır. Müslümanlıktan İslamcı kimliğe çevrilen mücadelesi bilinçli bir tavrın ürünüdür. diğer bir deyişle, İslamî yaşam biçimi, ahlaki ve kültürel sorunlar neredeyse bütün Müslüman ülkelerde siyasal alanın içine girmiştir. İslamcılık, diğer toplumsal hareketleri motive eden ideolojiler gibi ileri bir toplum düzenini ütöpik olarak işaret etmez. Diğer bir deyişle, çağdaş toplumsal hareketlerin gelecekte olabilecek bir "altın çağ"ı amaçlamanın tersine İslamcılık geçmişte Hz. Muhammed zamanında yaşanmış ideal bir toplum modelini "ümme toplumu" olarak sunması, gerçekleşebilme olasılıkları açısından seslendiği insan kitlelerine daha makul gelmiştir.

İslamî inanca eski itibarına kavuşturma, toplumu İslam toplumunun (ümme) başlangıcı yıllarındaki efsanevi "altın çağ" modeline ayarlama arzusu bir yanda, İslamî devlet yapısının yüzyıllara yayılmış tarihsel biçimlerinin gözardı edilmesi diğer yanda. Ayrıca, yüzyılların tarihsel İslamî deneyimlerinin yok edilmesi, çağdaş İslamî aktörleri sürekliliğin tarihsel zincirinden kurtarır ve alternatif bir toplumun modelini tasavvur etmelerini mümkün kılar. Diğer bir deyişle, geçmişini masum, çelişkisiz olarak görme arzusu, ve buna bağlı olarak oluşan İslam'ın şu anki yorumları ve pratikleri, muhafazakar olmayan bir yönelimi ve İslamcı hareketlerin radikalizmini belirler. Geçmişin reddi, siyasal eylemciliğe verilen öncelik, sistemin tamamını etkileyebilecek bir değişim için duyulan istek modern devrimci hareketlerin de belirleyeceği özelliklerdir. (Göle, 2000:23-24) .Ancak, küreselleşen dünyanın yarattığı sorunlardan beslenerek gelişen İslamî hareket, yine aynı nedenle de gelişmeye başladı. 1970' lerin ortalarında milliyetçi paradigmanın gölgesinde Filistin mücadelelerinde ünlenen "Hamis", Sovyetlere yakın duran hükümetlerine muhalefet amaçlı kurulan "Müslüman kardeşler" örgütü ve diriliğini yitiren İran'daki molla rejimi geniş kitle desteğini yitirmeye başlamıştır. Artık, kitlesel İslamcı hareketlerin yerini günümüzde popülerite kazanmış olun "El-Kaide", "Hizbullah" gibi markalaşmış çekirdek örgütlenmeler ,terör örgütleri almaktadır. Hatta, "El-Kaide" öylesine markalaşmış ve ünlenmiş ki adeta terör örgütleri federasyonu haline gelmiş, her an kendine bağlı taşeron terör örgütleri istediği hedeflere mobilize edebilecek güce erişmiştir. Yani, toplumsal bir hareket, toplumsal olmayan-yada topluma, insana hizmet etmeyen terörizme dönüşmüş, küresel boyut kazanmış ve en önemlisi küresel araçlar olarak kullanılmışlardır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, ilk olarak tanım ve kavramsal düzeyde terör ve terörizm konusunda bir uzlaşmanın olmadığı; fakat, toplumsal ve evrensel bir olgu olarak terörün amaçlı bir şiddet olgusu olduğu konusunda bir uzlaşmaya varıldığı görülmüştür. Ayrıca, terörizmin anarşizm ile anlam birliği olmadığı; ama terörizmin, mevcut meşru yada gayri meşru bir otoriteye karşı ve onun egemenliğini sarsmak için uygulanan bir yöntemdir. Planlı, örgütlü bir şiddet (atipik, kural dışı) olduğu; aynı zamanda bir doktrin, bir ideoloji, bir inanç olmadığı; ama amaca varmak için uygulanan bir yöntem olduğu konusunda bir uzlaşma söz konusudur.

İkinci olarak, doğru bir kavramlaştırma yapabilmek için "radikal dinci terör mü" yoksa "İslamî terör mü" daha uygundur tartışmasından sonra, terörün hiç bir dinin, inancın konusu olamayacağını, referans gösterilemeyeceğini;ama inancın ideolojikleştirilerek yada siyasallaştırılarak yapılan terörün "radikal dinci terör" olarak kavramlaştırılabileceği kabul

edilmiştir. Çünkü, bu bağlamda dini inanca yaslanma ve dini inancın araçsallaştırılması söz konusudur.

Üçüncü olarak, "Radikal İslamcı Terör" ün Batı Medeniyetine, onun hegomonik yapısına, dünyadaki politik, ekonomik, kültürel uygulamalarına, yaşam tarzına bir tepki olarak doğduğu; gelişmiş – azgelişmiş ezilen ulusların aradaki mesafeyi kapatamayacağı yönünde “ezilmişlik psikolojisi” ile hareket ettiği görülmüştür.

Dördüncü olarak, İslamcı terörün düşünce temelleri ve tarihsel arka plan bağlamında; Hasan Sabbah’ın Haşhaşiler; İslamın toplumsal yapıda yarattığı büyük değişiklikleri özümsemeyen Bedevi kültürünün belirlediği insanların tepkilerini içeren Hariciler; nasların zahiri (görünür) manalarını kabul etmeyen Batıniyye ve te’vil ve yoruma reddederek İslamî birikimleri yok sayan bir akım olarak “Selefelik” görüşleri esas alınmıştır. Bu görüşler ve gruplar İslamın ana akımları değildir. Hatta İslamdan büyük oranda sapmaları içeren marjinal grup ve görüşlerdir.

Beşinci olarak, son 20-30 yıl içinde dünyada bilişim teknolojisindeki gelişmeler; küreselleşme, Sovyet Bloku’nun yıkılması, sermayenin uluslarüstü bir güç kazanması, ulus-devlet yapılarının zayıflaması; buna karşılık üçüncü dünya ülkelerinde ve İslam ülkelerinde radikalizmin, toplumsal muhalefetin yükseldiği; işsizlik, yoksulluk ve açlığın dünya ölçeğinde yaygınlık göstermesi; ABD’nin Orta Doğu, Avrasya enerji koridorlarına müdahalesi sonucu “Radikal İslamcı Terör” ün yükselişi senkroniktir.

Çözüm önerilerine gelince, terör ve terörizmin evrensel ve sosyolojik bir şiddet olgusu olarak tüm ülkelerin, insanların yaşamlarını, ekonomik düzenlerini tehdit eden, yasa dışı, din dışı, gelenek dışı ve insanlık dışı bir şiddet olgusunun nereden gelirse gelsin kesin tavır koymak ve telkin etmek;

Özellikle din mensupları, hükümet yetkilileri konu üzerinde hassasiyetle durmalı, terörü hangi renk, ideoloji, inanç altında olursa olsun kesinlikle deşifre ederek reddetmelidir;

Ulusal düzeyde terörü besleyen alt kültür ve marjinal gruplar sürekli takip edilmeli ve hiçbir şekilde örgütlenmelerine fırsat verilmemelidir;

Ulusal düzeyde, istihbarat örgütleri eşgüdümü sağlanmalı, sivil toplumla işbirliğine gidilmelidir;

Uluslararası güvenlik ve işbirliği, bilgi alışverişi sağlanmalı, sözleşmeler yapılmalı, bölge ülkeleri ile birlikte hareket edilmelidir;

Küreselleşmenin olumsuz sonuçlarını; istihdam, işsizlik, açlık, yoksulluk sorunlarını çözücü acil eylem planları harekete geçirilmelidir;

Son olarak, sadece ekonomik küreselleşme değil; insani ve sosyal boyutu dikkate alan bir küresel acil sosyal fonun kurulması gerekir.

KAYNAKÇA

- AKLAN, Tartar. (2003). “İslamî Terörist”. *Radikal Gazetesi*. 20/09/2003.
- ALPASLAN, M.Şükrü.(1983). *Kriminoloji ve Hukuk Açısından Tedhişçilik*. İstanbul:Tekin Yayınları.
- ARVON, H.(1979).*Anarşizim*. (Çev.Semih Tiryakioglu). İstanbul.
- AŞIK, Melih .(2003). “İslam ve Terör”. *Milliyet Gazetesi*. 02/12/2003.
- BABAOĞLU, Haşmet.(2003). “İslamî Terör Kavramı Yanlıştır, Fakat”. *Vatan Gazetesi*. 01/12/2003.
- BOZDEMİR, Mevlüt.(1982). “Terör(mü) ve Terörizm(mi)”. *SBF Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yıllığı*. Ankara.VI (1981).
- ÇAĞLAR, Ali .(1997). “Terör ve Örgütlenme”. *Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Dergisi*. Eylül 30/3.
- DAVER, Bülent .(1979).*Çağdaş Siyasal Doktrinler*. Ankara: Doğan Yayınevi.
- DOĞAN, Süleyman .(2003). “Terör dosyası”. *Tempo Dergisi*. İstanbul. 49/834.
- DÖNMEZER, Sulhi .(1972).”Tedhişçilik Üzerine”.*Devir*.11 Aralık 1972.
- DÖNMEZER, Sulhi .(1977). “Her yönüyle Tedhiş”. *Son Havadis*. 10-11-1977.
- ERDOĞAN, Mustafa. (2003). *Terör Kavramı*. Hacettepe Üniversitesi.
- ERGİL, Doğu .(1997). *Kırık Aynada Kendini Arayan Türkiye*. Ankara: Doruk Yayınevi.
- FROMKIN, David .(1975).”The Strategy of Terrorism”, *Foreign Affairs*. July, 693.
- KIŞLALI, A.T. *Siyasal Sistemler, Siyasal Çatışma ve Uzlaşma*, Ankara: İmge Yayınları. Ankara.
- GANI, Veysel .(1976). *Özel Harp*. Ankara: Jandarma Okulu Yayınları.
- GÖLE, Nilüfer. (2000). *Melez Desenler*. İstanbul: Metis Yayınları.

- GÜVEN, Hakan .(2003). “Müslümanlar Aykırı Akımlar Tarihte de Dışladı”. *Aksiyon Dergisi*.469.
- İLHAN, Suat .(1998).*Terör Neden Türkiye*. İstanbul: Nu-Do Yayıncılık.
- JENKİNS, Brian .(1975). “International Terrorism: A Balance Sheet”. *Survival*.July-August.
- JOHNSON, Paul .(1980). *The Seven Deadly Sins of Terrorism*. International.
- LAQUER, Walter. (1977).*Terrorism*. Boston:Little Brown and Company.
- KEYDER, Çağlar .(2003). *Memalik-i Osmaniye’den Avrupa Birliği*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- KODAMAN, Bayram.(1985). “Terör ve Otorite”. *Teröristlerin Rehabilitasyonu Sempozyumu*. İstanbul.
- KORKMAZ, Gürol .(1999).*Terör ve Medya İlişkileri*. Ankara: Emniyet Genel Müdürlüğü Basımevi.
- KÖNİ, Hasan.(1996). “İsrail Sağının Terörü Önlemedeki Görüşleri”. *Avrasya Dosyası. Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Araştırmalar Dergisi*. 3(2).
- NETANYAHU, Benjamin.(1986). “Terrorist and Freedom Fighters”, (Ed. Benjamin, N). *Terrorism How The West can win*. London.
- ÖNGÜN, Faruk .(2001). *Küresel Terör*. İstanbul: Okumuş Adam yayıncılık.
- SCHLESINGER, Philip .(1994).*Medya, Devlet ve Ulus*. (Çev.Mehmet Küçük). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- SCHMID, Alex .(1986). “Political Terrorism: A Research Guide”. New BRUNSWICK; Laquer Walter. “Reflections on Terrorism”.*Foreign Affairs*.C.65.
- SEYDİ, Süleyman.(2003). “İslamî Terör”. *Strategma Dergisi*. İstanbul.S:8.
- SÖNMEZ, Mustafa .(2003). “İslamî Terör Mü?”. NTV – MSNBC.
- Terörle Mücadele Kanunu*: 3713 Sayılı, 12.04.1991 tarihli (R-G-Yayım, 12.04.1991) Terörle Mücadele Kanunu.
- Terrorism:Challenge and Response*.(Ed. Benjamin Natenyahu). *The Jonathan Institute*. Jerusalem.
- “Terörizm”. *Ansiklopedik Siyasi Terimler ve Örgütler Sözlüğü*. Ankara: Güvenlik ve Yargı Muhabirleri Derneği Yayınları.

- “Terorism”. *International Encyclopedia of the Social Sciences*. New York: the Mc Millan Company.
- “Terörizm”. *Meydan Larousse*. Meydan Yayınları. C.12.
- “Terörizm”. (1990). *Ana Britannica*. C.20, 549.
- THORTON, Thomas P.(1964). “Terror as a Weapon of Political Agitation”, *Internal War: Problems and Approaches*. (Ed. Harry Eckstein). New York:The Free Press.
- WALTS, Alan .(1975). *Tao the wate-Courage way*. Penguin Books Middlesex.
- WARDLAW, Grant .(1982). *Political Terrorism: Theory, Tacties and Counter-Measures*. Cambridge University Press.
- WILKINSON, Paul .(1974). *Political Terrorism*. New York:Mc Millan.
- WALLERSTEIN, İ. (1996). *Tarihsel Kapitalizm*. İstanbul: Metis Yayınları.